

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Suomalaisen yhteiskunnan kurssi

Lainsäädäntö

Suomen laki on joiltain osin erilainen kuin muiden maiden lait. Siksi on tärkeää, että tutustut tärkeimpiin Suomen lakeihin ja sääntöihin ja saat oikeaa tietoa. Tässä materiaalissa on tietoa seuraavista asioista:

- **Oikeudet ja velvollisuudet**
- **Suomen rikoslainsäädäntö**
- **Mistä saat apua, jos joudut rikoksen uhriksi.**

Lisäksi saat ohjeet kurssiin liittyvän sähköisen kurssitestin tekemiseen.

Oikeudet ja velvollisuudet Suomessa

Suomessa kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Kaikilla Suomessa asuvilla ja oleskelevilla ihmisillä on oikeuksia mutta myös velvollisuuksia. Kaikilta odotetaan hyviä käytöstapoja suhteessa toisiin ihmisiin.

Suomessa asuvilla niin suomalaisilla kuin ulkomaalaisilla on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun. Kaikenlainen henkilöön kohdistuva syrjintä ja häirintä on kielletty. Syrjintä on kielletty riippumatta henkilön iästä, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnasta, perhesuhteista, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Yhteiskunnassamme on myös velvollisuuksia, jotka siellä asuvien ja oleskelevien tulee täyttää. Suomessa et saa esimerkiksi:

- loukata muiden ihmisarvoa sanoilla tai teoilla,
- satuttaa lasta tai aikuista sanoilla, teoilla, lyönneillä tai seksuaalisesti,
- kohdella ketään kaltoin tai
- painostaa muita ihmisiä uhkailemalla.

Oikeusturva

Jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti tuomioistuimessa tai muussa viranomaiselimessä. Vähävaraisilla on oikeus maksuttomaan oikeusapuun.

Viranomaistoiminnasta on aina mahdollista valittaa eteenpäin, mikäli kokee tulleensa kohdelluksi väärin. Tuomioistuinten tulkitsevat valitukset lakipykäliin perustuen.

Vastaanottokeskuksen henkilöstön toiminnasta tai vastaanottopalveluista voi valittaa joko keskuksen johtajalle tai Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköön: **migri@migri.fi**

Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen rikoslakia.

Rikoslaki määrittää rangaistavat teot sekä rangaistuksen muodon ja keston. Tuomioita on erilaisia, esimerkiksi sakko-rangaistus, yhdyskuntapalvelu, ehdollinen vankeus ja ehdoton vankeus. Rangaistuksen lisäksi voidaan tuomita vahingonkorvauksiin.

Suurin osa rikoksista on ns. virallisen syytteen alaisia eli poliisi voi tutkia ja syyttää syyttää niistä, vaikka rikoksen uhri ei vaatisi asiasta rangaistusta. Esimerkiksi perheen sisäisestä väkivallasta väkivallan tekijää kohtaan voidaan nostaa syyte, vaikka uhri eli väkivallan kohde ei sitä halua.

Rikos ei kannata!

Suomessa jokaisella on velvollisuus ilmoittaa poliisille, jos tietää jonkun suunnittelevan vakavaa rikosta. Myös laiminlyönti eli jonkin asian tekemättä jättäminen tai rikokseen yllyttäminen voi olla rikos.

Ilmoitusvelvollisuus koskee vakavia rikoksia, kuten esimerkiksi henkirikoksia, raiskauksia, pahoinpitelyitä, ryöstöjä tai terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Rikokseen yllyttäjä tuomitaan samoilla perusteilla kuin itse tekijä.

Rikokset voivat vaikuttaa oleskelulupaan Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai perua, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta.

Lasten ja nuorten tekemät rikokset

Alle 15-vuotiaat eivät ole Suomessa rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta heillä on silti korvausvastuu aiheuttamistaan vahingoista. Esimerkiksi toisen ihmisen lyöminen, omaisuuden varastaminen tai ikkunan rikkominen voi tulla tekijän korvattavaksi.

Suomessa tehdään monialaista viranomaisyhteistyötä ja myös poliisi on mukana tässä yhteistyössä. Poliisi ilmoittaa alle 18-vuotiaiden tekemät rikokset lastensuojeluviranomaisille. Näin se välittää huolen lapsen tai nuoren hyvinvoinnista muille auttaville tahoille arvioitavaksi. Lastensuojeluviranomainen arvioi lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta, tarvitseeko lapsi tai perhe erityistä tukea tai suojelua tilanteessa.

Väkivalta

Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa tai sillä uhkailua sekä kaltoinkohtelua:

- **Fyysistä väkivaltaa** on esimerkiksi toisen lyöminen, töniminen, hiuksista vetäminen, kuristaminen, potkiminen, ympärileikkaus. Fyysistä väkivaltaa on kaikki sellainen koskeminen, jolla satutetaan toista ihmistä.
- **Henkistä väkivaltaa** on esimerkiksi toisen ihmisen uhkailu, alistaminen, kontrollointi, kiristäminen, nimittely, muista ihmisistä eristäminen ja huono kohtelu tai puhelimen ja sähköpostin tutkiminen. Henkisestä väkivallasta ei jää ulkoisia merkkejä ja siksi sitä on joskus vaikea tunnistaa
- **Seksuaalista väkivaltaa** on esimerkiksi ahdistelu, koskettelu, häirintä, raiskaus, seksiin pakottaminen tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Seksuaalista väkivaltaa ovat kaikki seksuaaliset teot, jotka tehdään vastoin henkilön omaa tahtoa. Seksuaalinen väkivalta voi olla luonteeltaan fyysistä tai henkistä.
- **Kaltoinkohtelua** on esimerkiksi lapsen perustarpeiden laiminlyönti (puutteellinen huolenpito). Kaltoinkohtelua on väkivalta, joka ilmenee vastuu- tai valtasuhteessa heikommassa asemassa olevaa henkilöä kohtaan esimerkiksi lasta tai vanhusta kohtaan

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta

Perhe- ja lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan tekoja, joissa joku perheenjäsen tai muu läheinen ihminen satuttaa toista perheenjäsentä (henkisesti, fyysisesti, seksuaalisesti, taloudellisesti tai niillä uhkaamalla). Myös avioliitossa tapahtuva väkivalta esimerkiksi raiskaus on rangaistavaa. Perheen sisäisestä väkivallasta voidaan nostaa syyte väkivallantekijää kohtaan, vaikka väkivalta tapahtuisi yksityisellä paikalla tai uhri eli väkivallan kohde ei sitä halua.

Kuritusväkivalta

Lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja kaikki väkivalta lasta kohtaan on kiellettyä. Lasta on lain mukaan suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, kaltoin kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Esimerkiksi lapsen rankaiseminen tukistamalla tai lyömällä tai vauvan ravistelu ovat rangaistavia tekoja.

Lasta ei lain mukaan saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Suomessa ei hyväksytä väkivaltaa lapsen kasvatukseen.

Kunniaan liittyvä väkivalta

Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa kunnian puolustamiseen liittyvää

väkivaltaa tai rajoittamista. Kunniaan liittyvä väkivalta voi olla luonteeltaan niin fyysistä kuin henkistä ja se voi sisältää piirteitä perhe- ja lähisuhdeväkivallasta.

Jos perheenjäsenen epäillä rikkoneen yhteisön siveyskäsit-

tä voi seurata esimerkiksi painostamista, liikkumisen rajoittamista ja kontrollointia, kotiin eristämistä, avioliittoon pakottamista, väkivallalla uhkailua tai väkivaltaa. Kunniaan liittyvällä väkivallalla pyritään suojaamaan tai palauttamaan perheen, suvun tai yhteisön kunniaa tai mainetta rankaisemalla kunniasäännön rikkojaa. Kunniaväkivallan syynä voivat olla esimerkiksi avioliitosta kieltäytyminen, avioero, siveettömäksi tulkittu pukeutuminen tai seurustelu henkilön kanssa, jota perhe ei hyväksy. Väkivallan syynä saattaa olla myös pelkkä epäily kunnianttomasta käytöksestä. Väkivallan tekijän lisäksi myös rikokseen yllyttäjät ovat rikosoikeudellisessa vastuussa teosta.

Seksuaalirikokset

Suomessa kaikilla ihmisillä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Se tarkoittaa jokaisen henkilön oikeutta omaan kehoon ja sen koskemattomuuteen. Seksuaalinen väkivalta voi olla mikä tahansa seksuaalinen teko, joka tehdään vastoin henkilön omaa tahtoa. Jokaisella ihmisellä on Suomessa oikeus päättää omasta seksuaalisuudestaan ja kehostaan myös avioliitossa ja seurustelusuhteissa.

Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja Suomen lainsäädännön mukaan rangaistavia. Näitä ovat:

- raiskaus
- törkeä raiskaus
- pakottaminen seksuaaliseen tekoon
- seksuaalinen hyväksikäyttö
- seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö
- seksuaalinen ahdistelu
- seksipalvelujen ostaminen alle 18-vuotiaalta
- lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin
- sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen
- paritus.

Raiskaus tai pakottaminen seksuaaliseen tekoon on rikos myös silloin kun se tapahtuu avioliitossa tai parisuhteessa.

Lapsen kohdistuvat seksuaalirikokset

Seksuaalisen kanssakäymisen suojaikäraja on Suomessa 16-vuotta. Aikuinen tai alle 16-vuotiasta selkeästi vanhempi toinen nuori ei saa olla seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 16-vuotiaan kanssa. Teko on rangaistava, vaikka lapsi olisi ollut myöntynyt tekoon. Vastuu on aina aikuisella.

Seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan lapsen/nuoren houkuttelemista tai painostamista seksuaaliseen toimintaan omaa asemaa ja toisen riippuvuutta tai puolustuskyvyttömyyttä hyväksi käyttäen. Teko voi sisältää muutakin seksuaalista toimintaa kuin sukupuoliyhdyntää. Esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö, ahdistelu, houkuttelu, seksuaalisten kuvien pyytäminen myös netissä ja sosiaalisessa mediassa on tuomittava teko.

Ympärileikkaus (FGM)

Tyttöjen ympärileikkaus on tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivallan muoto. Siitä käytetään yleisesti termiä FGM (female genital mutilation).

Tyttöjen ympärileikkauksella tarkoitetaan kaikkia kulttuurista tai muista ei terveydellisistä syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy ulkoisten sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen joillain muulla tavalla.

Tyttöjen ympärileikkaus kaikissa muodoissaan on Suomessa rikos ja siitä voi saada jopa 10 vuoden vankeustuomion. Myös ympärileikkaukseen yllyttäminen ja sen suunnittelu on rikos. Tytön ympärileikkauksen suunnittelussa on kyse lapsen törkeän pahoinpitelyn suunnittelusta, josta viranomaisilla on ilmoitusvelvollisuus poliisille ja lastensuojeluviranomaisille.

Ihmiskauppa

Ihmiskaupassa on kyse toisen ihmisen kontrolloimisesta ja hyväksikäytöstä. Tämä voi tapahtua erehdyttämällä, painostamalla tai käyttämällä hyväksi toisen ihmisen riippuvais- ta asemaa tai turvatonta tilaa. Ihmiskauppa on rikos, joka loukkaa yksilön ihmisarvoa ja koskemattomuutta. Suomessa ihmiskauppa on kriminalisoitu rikoslaisissa.

Ihmiskauppaa tai siihen rinnastettavaa hyväksikäyttöä voi olla mm.

- työperäinen hyväksikäyttö
- prostituutioon painostaminen
- pakottaminen rikolliseen toimintaan tai kerjäämiseen
- avioliittoon painostaminen tai pakottaminen
- ihmiselimiä- ja kudoksilla käytävä kauppa.

Ihmiskaupanuhriin kontrollin keinoja voivat olla mm.

- fyysinen, henkinen ja seksuaalisen väkivalta
- sosiaalinen eristäminen
- omaisten uhkailu, huijaaminen
- velkaannuttaminen
- uhkailu oleskelustatukseen liittyen.

Mistä saat apua hätätilanteessa

Kiireellisessä hätätilanteessa täytyy toimia nopeasti. Hätätilanne on kiireellinen silloin, kun jonkun henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on vaarassa.

Soita silloin hätänumeroon 112

- **Hätänumerosta neuvotaan, miten toimit tilanteessa oikein.**
- **Jos tarvitset tulkkausta, voit joutua odottamaan hetken.**
- **Älä sulje puhelinta ennen kuin saat siihen luvan.**
 - **Puhelu on maksuton.**

Rikosilmoitus

Voit tehdä rikosilmoituksen poliisille, jos olet joutunut rikoksen uhriksi. Poliisilla on velvollisuus ottaa rikosilmoituksesi vastaan. Vastaanottokeskuksen henkilökunta auttaa sinua tarvittaessa ottamaan yhteyttä poliisiin.

Tärkeimmät ohjeet rikosilmoituksen tekemiseen:

- Tee ilmoitus poliisilaitokselle mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Silloin poliisin on helpompi selvittää rikosta.
- Jos olet saanut vammoja tai sinulle on tehty seksuaalista väkivaltaa, on tärkeää, että käyt lääkärissä mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen.
- Sinulla on oikeus saada tulkki rikosilmoituksen tekemistä varten.

Älä jää yksin, hae apua!

Rikoksen uhriksi joutumisesta voi olla vaikeaa selvitä yksin. Tule puhumaan vastaanottokeskuksen työntekijälle, jos kohtaat syrjintää, häirintää tai joudut rikoksen uhriksi. Vastaanottokeskuksesta saa keskusteluapua ja sinut ohjataan tarvittaessa lisäavun piiriin.

Väkivalta on vahingollista kaikille osapuolille ja myös väkivallan tekijä tarvitsee apua! Väkivallan käytön lopettaminen on mahdollista. Tekijän on otettava vastuu omista teoistaan ja käyttäytymisestään, muutos ei koskaan ole väkivallan kohteena olleen henkilön vastuulla. Vastaanottokeskuksesta saa keskusteluapua, tukea ja ohjausta.

Muista, että vastaanottokeskuksen työntekijöillä on:

- vaitiolovelvollisuus: työntekijät eivät saa puhua muille henkilöille tai viranomaisille asioista, joita heille kerrotaan
- ilmoitusvelvollisuus: työntekijöiden täytyy ilmoittaa viranomaisille lastensuojelua, rikoksia ja perheväkivaltaa koskevista tapauksista.

Me autamme!

Suomessa on paljon erilaisia viranomaisia ja järjestöjä, jotka tarjoavat tukea ja apua. Vastaanottokeskuksen työntekijöiltä saat lisätietoa:

- Apua rikoksen uhrille: Soita maksutta 116006 tai tutustu **www.riku.fi**
- Apua väkivaltaa kohdanneille maahanmuuttajainaisille: Soita maksutta 080005058 tai tutustu **www.monikanaiset.fi**
- Apua naisiin kohdistuvassa väkivallassa Nollalinja: Soita maksutta 080005005 tai tutustu **www.nollalinja.fi/**
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tukijärjestö: **www.seta.fi**
- Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus: **www.tukikeskushilma.fi**
- Lasten ja nuorten puhelin – Nuortennetti: Soita maksutta 116111, tai tutustu **www.nuortennetti.fi/**
- Tietoa lastensuojelusta monella kielellä: **www.lastensuojelu.info**
- Turvakodit: useilla paikkakunnilla on turvakoteja, joihin voi mennä yksin tai lasten kanssa, jos kotona on väkivaltaa tai sen uhkaa.
- Miessakit ry: monimuotoista matalan kynnyksen vertaistoimintaa, tuki- ja kriisipalveluja **www.miessakit.fi/toimintamuodot/**

Lisämateriaalia:

Kotona Suomessa -hanke on tehnyt suomalaisesta yhteiskunnasta kertovia videoita. Yhden videon aihe on Kunniaan liittyvä väkivalta.

Löydät videon Youtubesta:

<https://www.youtube.com/c/KotonaSuomessa/playlists>

Video on katsottavissa seuraavilla kielillä: suomi, ruotsi, englantia, arabia, dari, kurmandzi, somali, sorani, thai, kiina, ranska, viro, tigrinja ja venäjä.

Turva-hankkeessa on tehty videoita, joiden aiheina ovat ihmisten perusoikeudet Suomessa sekä erilaiset rikokset.

Voit katsoa videot Youtubesta Maahanmuuttoviraston kanavalta.

https://www.youtube.com/user/Maahanmuuttovirasto/playlists?view=50&sort=dd&shelf_id=6

Videot ovat seuraavilla kielillä: suomi, arabia, dari, englantia, espanja, kurdi-sorani, persia, ranska, somali, turkki ja venäjä.

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service